

अभ्यास-प्रश्नपत्रम् - 2021-22

द्वितीयं सत्रम्

कक्षा - दशमी

संस्कृतम् (कोड-122)

परामर्शात्मकः उत्तरसंकेतः

समयः - होराद्वयम्

सम्पूर्णाङ्काः - 40

अवधातव्यम् -

1. अङ्कयोजनायां प्रदत्तानि उत्तराणि निदर्शात्मकानि सन्ति। प्रदत्तानि उत्तराणि अतिरिच्यापि सन्दर्भानुसारम् अन्यानि उत्तराणि भवितुम् अर्हन्ति।
2. आन्तरिकविकल्पात्मकेषु प्रश्नेषु यद्यपि स्पष्टतया निर्देशः दत्तः अस्ति तत्र स्पष्टतया निर्देशः दत्तः अस्ति यत् केवलं प्रश्नद्वयम् अथवा प्रश्नत्रयम् इत्यादिकम् उत्तरं दातव्यं तथापि यदि छात्रः सर्वेषां प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखति तर्हि छात्रहिताय मूल्याङ्कनं करणीयम्। यथा चित्रवर्णने पञ्चवाक्यानां लेखनम् अभीष्टं परं छात्रः यदि सप्तवाक्यानि लिखति तर्हि तत्र केवलं प्रथम-पञ्चवाक्यानां न अपितु यानि वाक्यानि उत्तमानि सन्ति तेषां मूल्याङ्कनं करणीयम्।
3. अनुच्छेदे श्लोके नाट्यांशे वा आधारिताः प्रश्नाः अवबोधात्मकाः सन्ति। अतः विद्यार्थिनः एतेषु प्रदत्तशब्दानां स्थाने समभाव-पर्यायवाचि-शब्दानां प्रयोगं कर्तुं शक्नुवन्ति। तदर्थम् अङ्काः देयाः। यदि विद्यार्थिनः उत्तरलेखन-समये समुचितानां विभक्तीनां वचनानां च प्रयोगं न कुर्वन्ति तर्हि अंशतः अङ्काः कर्तनीयाः न तु सम्पूर्णाङ्काः।
4. त्रुटिपूर्णवर्तन्यै व्याकरणात्मक-प्रयोगाय च अनुपाततः अङ्काः कर्तनीयाः न तु सम्पूर्णाङ्काः।
5. आंशिक-दृष्ट्या समुचितेभ्यः उत्तरेभ्यः अपि अङ्काः देयाः।
6. रचनात्मक-कार्ये वाक्यरचना प्रमुखा न तु वाक्यसौन्दर्य-तत्त्वम्। अतः आंशिकवाक्यशुद्धये अपि अङ्काः देयाः।

अपठितावबोधनम्		
1.	अपठित-गद्यांशः	10
	<p>अ. एकपदेन उत्तरत – (केवलं प्रश्नद्वयम्)</p> <p>(i) एकतायाम् (ii) सर्वे (iii) परोपकारः</p> <p>आ. पूर्णवाक्येन लिखत – (केवलं प्रश्नद्वयम्)</p> <p>(i) एकतायाः अपरं नाम 'एक्यं सङ्घटनम्' वा वर्तते। (ii) संसारे अनेकतायाः मतभेदस्य च भयंकरः झंझावातः दरीदृश्यते। (iii) परोपकारहीन मानवः पशुः कथ्यते।</p> <p>इ. अस्य अनुच्छेदस्य कृते उपयुक्तं शीर्षकं संस्कृतेन लिखत। एकता/सङ्घटनम् अथवा गद्यांशाधारितं किमपि अन्यत्।</p> <p>ई. यथानिर्देशम् उत्तरत – (केवलं प्रश्नत्रयम्)</p> <p>(i) अपरम् (ii) सर्वे (ii) एकता (iv) परोपकारहीनः</p>	<p>1X2=2</p> <p>2X2=2</p> <p>1</p> <p>1X3=3</p>
रचनात्मकं कार्यम्		
2.	पत्रलेखनम्	1/2x10=5
	i. कुशलम् ii. प्राप्तवान् iii. आगामिमासे iv. पञ्चवादने v. आरम्भे vi. रात्रौ vii. क्रीडाम् viii. अंकान् ix. जन्तुशालाम् x. पत्रमाध्यमेन	
3.	प्रदत्तं चित्रं दृष्ट्वा मञ्जूषायाः सहायतया पञ्च वाक्यानि संस्कृतेन लिखत – अथवा अनुच्छेदलेखनम् -	1x5=5
	अयं चित्रवर्णनस्य विकल्पः अस्ति। छात्राः मञ्जूषायां प्रदत्तानां शब्दानां विभक्ति-परिवर्तनं कृत्वा अपि वाक्यनिर्माणं कर्तुं शक्नुवन्ति। अतः अङ्काः देयाः। अस्य मूल्याङ्कनाय अन्ये नियमाः चित्रवर्णनस्य अनुगुणं पालनीयाः।	1x5=5
4.	अधोलिखितानि वाक्यानि संस्कृतभाषया अनुद्य लिखत-(केवलं वाक्यपञ्चकम्)	1x5=5
	(i) रामः अयोध्यायाः राजा आसीत्। (ii) दिल्ली यमुनातीरे अस्ति। (iii) डॉ. राजेन्द्रप्रसादः भारतस्य प्रथमः राष्ट्रपतिः आसीत्।	

	(iv) दशरथस्य चत्वारः पुत्राः आसन्। (v) त्वं कदा गृहं गमिष्यसि? (vi) मोहनः चौरात् बिभेति। (vii) कृष्णस्य जन्म कारागारे अभवत्।	
	पठितावबोधनम्	
5.	पठितगद्यांशः अ. एकपदेन उत्तरत। (केवलं प्रश्नद्वयम्) (क) दैवगतिः (ख) रात्रौ (ग) अतिथिः आ. पूर्णवाक्येन उत्तरत। (केवलं प्रश्नद्वयम्) (क) 'चौरोऽयं, चौरोऽयम्' इति चौरः क्रोशितुम् आरभत। (ख) वराकमतिथिमेव चौरं मत्वा ग्रामवासिनः अभर्त्सयन्। (ग) रक्षापुरुषः तम् अतिथिं कारागारे प्राक्षिपत्।	3 1/2x2=1 1x2=2
6.	पठितपद्यांशः अ. एकपदेन उत्तरत। (केवलं प्रश्नद्वयम्) (क) विद्वांशः (ख) अन्येषाम् (ग) चक्षुः आ. पूर्णवाक्येन उत्तरत। (केवलं प्रश्नद्वयम्) (क) चक्षुष्मन्तः (ख) चक्षुः (ग) लोके	3 1/2x2=1 1x2=2
7.	पठितनाट्यांशः अ. एकपदेन उत्तरत। (केवलं प्रश्नद्वयम्) (क) मयूरः (ख) वानरः (ग) मयुराय आ. पूर्णवाक्येन उत्तरत। (केवलं प्रश्नद्वयम्) (i) मयूरस्य नृत्यं प्रकृतेः आराधना। (ii) मयूरस्य शिरसि राजमुकुटमिव शिखा अस्ति। (iii) वानरः राज्याभिषेकाय वन्यजीवान् तत्परान् भवितुं कथयति।	3 1/2x2=1 1x2=2

<p>8.</p>	<p>मञ्जूषातः समुचितपदानि चित्वा अधोलिखित-श्लोकस्य अन्वयं पूरयत - अन्वयः - (i) समत्वम् (ii) वाचि (iii) महात्मानः (iv) अवक्रता</p> <p style="text-align: center;">अथवा</p> <p>भावार्थे रिक्तस्थानपूर्तिः - (i) मनुष्यः (ii) व्यवहारम् (iii) फलम् (iv) वक्तव्यम्</p>	<p>1/2x4=2</p> <p>1/2x4=2</p>
<p>9.</p>	<p>कथाक्रमानुसारलेखनम् -</p> <p>(i) कश्चन निर्धनो जनः भूरि परिश्रम्य किञ्चिद् वित्तमुपार्जितवान्। (ii) तेन वित्तेन स्वपुत्रम् एकस्मिन् महाविद्यालये प्रवेशं दापयितुं सफलो जातः। (iii) एकदा स पिता तनूजस्य रुग्णतामाकर्ण्य व्याकुलो जातः, पुत्रं द्रष्टुं च प्रस्थितः। (iv) परमर्थकार्श्येन पीडितः स बसयानं विहाय पदातिरेव प्राचलत्। (v) पदातिक्रमेण सञ्चलन् सायं समयेऽप्यसौ गन्तव्याद् दूरे आसीत्। (vi) निशान्धकारे प्रसृते विजने प्रदेशे पदयात्रा न शुभावहा। (vii) एवं विचार्य स पार्श्वस्थिते ग्रामे रात्रिनिवासं कर्तुं कञ्चिद् गृहस्थमुपागतः। (viii) करुणापरो गृही तस्मै आश्रयं प्रायच्छत्।</p>	<p>1/2x8=4</p>